

την ελληνική οικονομία

ΤΑΣΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΑΤΟΣ

Επικεφαλής οικονομολόγος του ομίλου της Eurobank και πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών

Μεγάλη πρόκληση η ανάπτυξη να μην αποδειχθεί παρένθεση

■ **ΜΕΤΑ** από μια δεκαετία κρίσης, ύφεσης, αργής ανάκαμψης και εκ νέου ύφεσης, η Ελλάδα ξαναμπάνει σε τροχιά ανάπτυξης. Εάν το 2021 ήταν έτος ανάκτησης της τεχνικής ύφεσης του 2020, το 2022 μπορεί να είναι το πρώτο από αρκετά έτη που η οικονομική ανάπτυξη θα ξεπερνά τον μέσο όρο της ευρωζώνης και η χώρα θα επιτυγχάνει οικονομική σύγκλιση με τα κατά κεφαλήν εισοδήματα των αναπτυγμένων χωρών του Βορρά. Υπάρχουν αρκετά σημάδια ότι αυτό είναι εφικτό: υποστηρικτική νομισματική πολιτική, ανάκαμψη της καταναλωτικής εμπιστοσύνης, μεγάλου μεγέθους τόνωση της ζήτησης και ιδίως των επενδύσεων από τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (TAA) και του ΕΣΠΑ 2021-2027. Αυτά έρχονται να προστεθούν στα πάγια πλεονεκτήματα της ελληνικής οικονομίας, σημαντικότερα των οποίων είναι το μορφωμένο ανθρώπινο δυναμικό, η στρατηγική θέση, το κάλλος και ο πολιτισμός της. Οι αγορές βλέπουν αυτό το δυναμικό και διάκεινται ευνοϊκά απέναντι στη χώρα: τα ελληνικά χρεόγραφα έχουν ικανοποιητικές αποδόσεις, παρά την απουσία επενδυτικής βαθμίδας, και διεθνή κεφάλαια προβαίνουν σε εξαγορές ελληνικών επιχειρήσεων και σε κάποιες -λιγότερες, αλλά τεχνολογικά σημαντικές- άμεσες ξένες επενδύσεις δημιουργίας νέων υποδομών.

Η ανάπτυξη δεν θα είναι αυτονόητη ούτε αυτόματη. Υπάρχουν προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν εντός του 2022: ο έλεγχος των δίδυμων ελλειμμάτων (δημοσιονομικού και εξωτερικού) και του δημόσιου χρέους, ο υψηλότερος πληθωρισμός και η σχετιζόμενη προσαρμογή της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ, η διατήρηση μιας υγιούς κουλτούρας πληρωμών και η χρηματοδότηση της οικονομίας επί τη βάση κριτηρίων βιωσιμότητας, η ταχεία απορρόφηση και η αποτελεσματική προτεραιοποίηση των κονδυλίων του TAA, η πανδημία. Ωστόσο, η μεγάλη πρόκληση είναι η ταχεία ανάπτυξη των επόμενων ετών να μην αποδειχθεί μια παρένθεση βασισμένη στην προσωρινή τόνωση της ζήτησης, αλλά να βάλει τις βάσεις για την αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου. Για να είναι η ανάπτυξη μακροπρόθεσμα βιώσιμη, είναι μονόδρομος να αυξηθεί η συμμετοχή επενδύσεων κι εξαγωγών στο ΑΕΠ, καθώς και η διεύθυνση περισσότερης γνώσης και καινοτομίας στην παραγωγή. Αυτά με τη σειρά τους προϋποθέτουν τολμηρές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση, στο επενδυτικό περιβάλλον, στην επιτάχυνση της Δικαιοσύνης, στην ποιότητα των θεσμικών παρεμβάσεων γενικότερα και στον βαθμό εφαρμογής του νόμου. Εντέλει, δεν υπάρχει οικονομική σύγκλιση χωρίς πολιτισμική σύγκλιση.

ΗΛΙΑΣ ΛΕΚΚΟΣ

Επικεφαλής Οικονομικής Ανάλυσης και Επενδυτικής Στρατηγικής, Τράπεζα Πειραιώς

Από την ανάκαμψη στην ανάπτυξη

■ **Η ΕΝΤΑΣΗ** και η διάρκεια της ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας από το 4ο τρίμηνο του 2010 έως και σήμερα έχει ξεπεράσει τις προσδοκίες και τις προβλέψεις ακόμα και των πιο αισιόδοξων αναλυτών. Από την πλευρά μας, πλέον αναμένουμε ανάπτυξη στα επίπεδα του 10% για το σύνολο του 2021. Ταυτόχρονα, πιστεύουμε ότι και το 2022 η ελληνική οικονομία θα επιτύχει ρυθμούς μεταβολής του ΑΕΠ κοντά στο 5,5%, υποβοηθούμενη και από μια θετική στατιστική επίπτωση (carry over effect) της τάξης του 3%.

Τι, όμως, πραγματικά σημαίνουν αυτοί οι δυσθεώρητοι όσο και δυσνόητοι ρυθμοί ανάπτυξης, οι οποίοι προσιδάζουν περισσότερο στην κινεζική παρά στην ελληνική οικονομία; Με απλά λόγια, οι πολύ υψηλοί ρυθμοί μεταβολής του ΑΕΠ το 2021 επέτρεψαν στην ελληνική οικονομία ήδη από το 3ο τρίμηνο του έτους να επιστρέψει στα επίπεδα οικονομικής δραστηριότητας του αντίστοιχου τριμήνου του 2019. Συνεπώς, το 2021 θα πρέπει να χαρακτηριστεί ως χρονιά ανάκαμψης ή ακόμη καλύτερα επαναφοράς στα προ COVID επίπεδα οικονομικής δραστηριότητας.

Αντίθετα, το 2022 -χτίζοντας πάνω στις θετικές επιδόσεις του 2021- θα είναι χρονιά ουσιαστικής και πραγματικής ανάπτυξης και μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας. Εάν οι προβλέψεις μας αποδειχθούν ορθές, το 2022 η ελληνική οικονομία θα παράξει αγαθά και υπηρεσίες αξίας 193 δισ. ευρώ, αυξημένες κατά 10 δισ. ευρώ σε σχέση με τα 183 δισ. ευρώ ΑΕΠ του 2019. Αλλά και σε πιο μακροχρόνιο ορίζοντα οι προοπτικές διαγράφονται ευνοϊκές, με την ανάπτυξη να κινείται σε αισθητά υψηλότερη τροχιά σε σχέση με την προ COVID περίοδο.

Κλείνοντας, θα ήθελα να επισημάνω το γεγονός ότι το 2022 θα χαρακτηριστεί -πρόσκαιρα ελπίζουμε- και από έντονες πληθωριστικές πιέσεις. Παρά το γεγονός ότι προβλέπουμε αποκλιμάκωση του πληθωρισμού από τις αρχές του 3ου τριμήνου του 2022, συνολικά η μεταβολή του πληθωρισμού θα κυμανθεί στα επίπεδα του 4%, οδηγούμενη κυρίως από τις διεθνείς τιμές ενέργειας και τις δυσλειτουργίες στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΠΟΠΟΥΛΟΣ

Chief Economist, Alpha Bank

Προκλήσεις και κίνδυνοι

■ **Η ΤΑΧΕΙΑ** και ισχυρή ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας το 2021 οδήγησε στην ανάκτηση μεγάλου μέρους των απωλειών που προκάλεσε η υφεσιακή διαταραχή του προηγούμενου έτους. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στην καλύτερη του αναμενομένου επίδοση των εξαγωγών υπηρεσιών, λόγω της αξιοσημείωτης ανάκαμψης του τουρισμού, και στην ισχυρή αύξηση της ιδιωτικής καταναλώσης. Ωστόσο, η διαδικασία διαμόρφωσης του μεταπανδημικού περιβάλλοντος χαρακτηρίζεται διεθνώς από αναταράξεις, ενώ η νέα κανονικότητα αναμένεται να έχει ως βασικό της δομικό στοιχείο τον υψηλό βαθμό αβεβαιότητας. Η εμφάνιση της μετάλλαξης «Ομικρον» μας υπενθύμισε ότι η νόσος COVID-19 συνεχίζει να αποτελεί τον μεγαλύτερο κίνδυνο για την ανάκαμψη των οικονομιών παγκοσμίως, παρά την παρατηρούμενη προσαρμοστικότητα των οικονομιών στα περιοριστικά μέτρα για τον περιορισμό της διασποράς, ενώ παράλληλα καθυστερεί την αποκλιμάκωση των πληθωριστικών πιέσεων. Οι πιέσεις αυτές συνδέονται με τη ραγδαία αύξηση των τιμών ενέργειας και της αναντιστοιχίας μεταξύ της αυξημένης ζήτησης και της αδύναμης προσφοράς, λόγω των δυσχερειών που επέφερε η πανδημία στην εφοδιαστικές αλυσίδες. Κύρια αίτια ανησυχίας είναι η πρόκληση δευτερογενών επιδράσεων και η δημιουργία μιας σπειροειδούς εξέλιξης τιμών-μισθών, όπως αυτές που γνώρισε η χώρα μας σε προηγούμενες δεκαετίες.

Το 2022 είναι, όμως, έτος μεγάλων προκλήσεων. Το ξεκίνημα της διαδικασίας κάλυψης του επενδυτικού κενού που προκάλεσε η υπερδεκαετής κρίση συνιστά τη μεγαλύτερη πρόκληση για τη χώρα, προκειμένου να μπορέσουν πλέον να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας υψηλής εξειδίκευσης και να δομηθεί ένας ισχυρός παραγωγικός ιστός. Προς τούτο, η ενεργοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αναμένεται να ενισχύσει σημαντικά την οικονομική δραστηριότητα μέσω επενδυτικών προγραμμάτων και μόχλευσης. Επιπλέον, καθοριστικής σημασίας στην προσέλευση ξένων επενδύσεων είναι η βελτίωση του αξιόχρεου της ελληνικής οικονομίας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης και η μείωση της απόστασης από την επενδυτική βαθμίδα. Οι συνθήκες είναι ευνοϊκές, καθώς οι ιδιαίτερα ισχυροί ρυθμοί μεγέθυνσης σε ονομαστικούς όρους, σε συνδυασμό με τις χαμηλές ονομαστικές πληρωμές τόκων, θα οδηγήσουν τον λόγο χρέους προς ΑΕΠ σε πτωτική τροχιά.